

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی - گروه MBA

مرکز تهران

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته MBA

عنوان:

الزامات استراتژیک

در اجرای سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی

در سازمان خصوصی سازی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر لطف الله فروزنده

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمد تقی امینی

نگارش:

محمد دولت آبادی

بهار ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم به :

همسر عزیزم که همواره یآوری مهربان و مشوقی بی نظیر برای من بوده است،
به پاس عاطفه‌ی سرشار و گرمای امیدبخش وجودش که هرگز فروکش نمی‌کند.

و پدر مرحوم و مادر مهربانم که در طول زندگی تحصیلی، همواره پشتوانه و
حامی‌ام بوده‌اند و موفقیت تحصیلی من مرهون زحمات ایشان است، به پاس تعبیر
عظیم و انسانی‌شان از کلمه‌ی از خودگذشتگی.

باشد که ذره‌ای از الطاف بیکران‌شان را ارج نهاده باشم.

تقدیر و تشکر:

بدینوسیله از زحمات استاد محترم راهنما جناب آقای دکتر فروزنده که با راهنماییهای ارزشمند خود موجبات پیشبرد این تحقیق را فراهم آوردند، سپاسگزارم.

از استاد محترم مشاور جناب آقای دکتر امینی به خاطر ارائه رهنمودهای راهگشایشان متشکرم.

از کلیه اساتید بزرگوار دانشگاه پیام نور که ادعای تلمذ در محضر گرانقدرشان، از افتخارات تحصیلی اینجانب است، سپاسگزارم.

از مدیران و کارشناسان سازمان خصوصی سازی جمهوری اسلامی ایران که وقت گرانبهای خود را در اختیار من قرار داده و مرا در انجام این پژوهش یاری نمودند، صمیمانه قدردانی می نمایم.

و دست تمامی عزیزانی که مرا در پژوهش و نگارش پایان نامه یاری فرمودند صمیمانه می فشارم و از کلیه آنان تشکر می نمایم.

چکیده:

خصوصی سازی، یکی از مهمترین شیوه‌هایی است که دولتها به منظور رها شدن از بند اقتصاد دولتی و پیامدهای آن، در برنامه‌ی اصلاحات اقتصادی خود در نظر می‌گیرند. با توجه به اهمیت و پیچیدگی این مقوله و وابستگی آن به بسیاری از عوامل کلان و خرد اقتصادی، اتخاذ یک نگاه استراتژیک از سوی سیاستگذاران و صاحب‌نظران، از ضروریات اجتناب‌ناپذیر توفیق خصوصی سازی به شمار می‌رود.

هدف این پژوهش، تشخیص و اولویت‌بندی الزامات استراتژیک و نیز استخراج نتایج اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی در سازمان خصوصی سازی جمهوری اسلامی ایران و تعیین جایگاه استراتژیک سازمان در جدول SWOT با توجه به عوامل استراتژیک برونی و درونی موثر بر عملکرد سازمان می‌باشد.

جامعه‌ی آماری این تحقیق، کلیه‌ی کارشناسان، سرپرستان، مدیران، معاونان و مشاوران ارشد سازمان می‌باشد که تعداد اعضای این جامعه بالغ بر ۴۵ نفر برآورد گشته که کلیه‌ی اعضای جامعه‌ی مذکور به روش سرشماری مورد پیمایش قرار گرفته‌اند. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، دو پرسشنامه شامل سنجش تفکر استراتژیک، الزامات و نتایج اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و پرسشنامه‌ی عوامل برونی و درونی سازمان به منظور انجام تحلیل SWOT در میان اعضای جامعه‌ی آماری توزیع و نتایج حاصل از آن جمع‌آوری شد.

در نهایت، در این تحقیق با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده، فرضیات پژوهش مورد آزمون قرار گرفت. برای آزمون فرضیات از آزمون ضریب همبستگی پیرسون، آزمون رگرسیون و آزمون فریدمن استفاده گردیده است. نتایج آزمون در سطح اطمینان ۹۵٪، فرضیات را تایید می‌کند و در پایان نیز پیشنهاداتی برای بهبود وضعیت سازمان ارائه گردیده است.

واژگان کلیدی: خصوصی سازی، تفکر استراتژیک، اصل ۴۴ قانون اساسی.

فصل اول: کلیات طرح تحقیق

- ۱-۱- مقدمه
- ۲-۱- تعریف مسأله و بیان سئوالات تحقیق
- ۳-۱- سابقه و ضرورت انجام تحقیق
- ۴-۱- فرضیه‌های تحقیق
- ۵-۱- اهداف تحقیق
- ۶-۱- کاربردهای تحقیق
- ۷-۱- استفاده‌کنندگان از نتیجه‌ی تحقیق
- ۸-۱- روش انجام تحقیق
- ۹-۱- روش و ابزار گردآوری اطلاعات تحقیق
- ۱۰-۱- قلمرو تحقیق
- ۱۱-۱- جامعه‌ی آماری و تعداد نمونه
- ۱۲-۱- روش نمونه‌گیری
- ۱۳-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
- ۱۴-۱- چارچوب نظری تحقیق

فصل دوم: بررسی ادبیات موضوع

- ۱-۲- تعاریف و مباحث کلی:
- ۱-۱-۲- تاریخچه‌ی استراتژی
- ۲-۱-۲- تعاریف مدیریت استراتژیک
- ۳-۱-۲- مزایای مدیریت استراتژیک
- ۴-۱-۲- رویکردهای مدیریت استراتژیک
- ۵-۱-۲- تعاریف مرتبط با خصوصی سازی
- ۶-۱-۲- پیامدهای خصوصی سازی

۲۰	۷-۱-۲- شرایط و الزامات خصوصی سازی
۲۴	۸-۱-۲- روش های خصوصی سازی
۲۷	۹-۱-۲- موانع و مشکلات خصوصی سازی
۲۸	۲-۲- مطالعات انجام شده در جهان:
۲۸	۱-۲-۲- تاریخچه خصوصی سازی در جهان
۲۹	۲-۲-۲- دستاوردهای خصوصی سازی در مطالعات جهانی
۳۰	۱-۲-۲-۲- ایجاد انگیزه در مدیران
۳۰	۲-۲-۲-۲- کاهش اعمال سلیقه
۳۱	۳-۲-۲-۲- افزایش درآمد دولت
۳۱	۴-۲-۲-۲- رشد اقتصادی
۳۲	۵-۲-۲-۲- افزایش کارایی و بهره وری
۳۵	۶-۲-۲-۲- اقتصاد رقابتی
۳۷	۳-۲-۲- الزامات خصوصی سازی در مطالعات جهانی
۴۰	۴-۲-۲- آسیب شناسی خصوصی سازی در مطالعات جهانی
۴۰	۱-۴-۲-۲- رفاه عمومی
۴۱	۲-۴-۲-۲- عدالت
۴۳	۳-۴-۲-۲- اشتغال
۴۳	۳-۲- تجارب خصوصی سازی در کشورهای جهان
۴۳	۱-۳-۲- هند
۴۶	۲-۳-۲- مالزی
۴۸	۳-۳-۲- انگلستان
۵۰	۴-۳-۲- سریلانکا
۵۱	۵-۳-۲- ترکیه
۵۳	۶-۳-۲- روسیه

۵۴	۷-۳-۲- بنگلادش
۵۶	۸-۳-۲- جمع‌بندی تجارب جهانی
۵۶	۱-۸-۳-۲- اهداف عمده
۵۶	۲-۸-۳-۲- برنامه‌های کلان
۵۶	۳-۸-۳-۲- روش‌های واگذاری
۵۷	۴-۸-۳-۲- آسیب‌ها و پیامدهای منفی
۵۷	۵-۸-۳-۲- روشهای برخورد با آسیب‌های خصوصی‌سازی
۵۸	۴-۲- خصوصی‌سازی در ایران
۵۸	۱-۴-۲- تاریخچه و روند تحولات خصوصی‌سازی در ایران
۶۰	۲-۴-۲- سازمان خصوصی‌سازی جمهوری اسلامی ایران
۶۱	۱-۲-۴-۲- وظایف سازمان
۶۳	۲-۲-۴-۲- ارکان سازمان
۶۳	۳-۲-۴-۲- اهداف سازمان
۶۴	۴-۲-۴-۲- عملکرد سازمان
۶۵	۳-۴-۲- اصل ۴۴ قانون اساسی
۶۶	۱-۳-۴-۲- نتایج اجرای سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی
	۲-۳-۴-۲- الزامات اجرای سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی
۷۶	در سازمان خصوصی‌سازی
۷۷	۱-۲-۳-۴-۲- تبیین اهداف اساسی نظیر کارایی و عدالت
۷۸	۲-۲-۳-۴-۲- ایجاد باور درونی در مدیران
۷۹	۳-۲-۳-۴-۲- توانمندسازی بخش خصوصی
۸۱	۴-۲-۳-۴-۲- پیش‌بینی سیاستهای حمایتی
۸۳	۵-۲-۳-۴-۲- پیش‌بینی سیاستهای نظارتی
۸۴	۶-۲-۳-۴-۲- بسترسازی برای توسعه‌ی مالکیت عمومی

- ۸۶ ۲-۴-۳-۲-۷- استفاده از روشهای معتبر واگذاری
- ۸۷ ۲-۴-۳-۲-۸- برقراری جریان شفاف اطلاع‌رسانی
- ۹۰ ۲-۴-۳-۲-۹- ایجاد فرصتهای برابر سرمایه‌گذاری همگانی
- ۹۱ ۲-۴-۳-۲-۱۰- توانمندسازی نیروی انسانی
- ۹۴ ۲-۴-۳-۲-۱۱- ذینفع نبودن تصمیم‌گیرندگان دولتی در واگذاریها
- ۹۵ ۲-۴-۳-۲-۱۲- آماده‌سازی بنگاهها پیش از واگذاری
- ۹۶ ۲-۴-۳-۲-۱۳- توجه به روشهای درست قیمت‌گذاری
- ۹۸ ۲-۴-۳-۲-۱۴- جلوگیری از انحصار بخش غیردولتی
- ۹۸ ۲-۴-۳-۲-۱۵- جلوگیری از نفوذ بیگانگان بر اقتصاد کشور
- ۱۰۰ ۲-۴-۳-۳- چالش‌های آتی پیش روی سازمان خصوصی‌سازی
- ۱۰۳ ۲-۵- مدل پیشنهادی تحقیق

۱۰۴ فصل سوم: روش شناسی تحقیق

- ۱۰۴ ۳-۱- روش تحقیق
- ۱۰۴ ۳-۲- جامعه‌ی آماری
- ۱۰۵ ۳-۳- روش جمع‌آوری اطلاعات
- ۱۰۵ ۳-۳-۱- معرفی ابزار تحقیق (پرسشنامه)
- ۳-۳-۱-۱- تدوین پرسشنامه‌ی تفکر استراتژیک، الزامات و نتایج اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی
- ۱۰۶
- ۱۰۷ ۳-۳-۱-۱- پرسشنامه‌ی سنجش تفکر استراتژیک در سازمان
- ۱۰۸ ۳-۳-۱-۲- پرسشنامه‌ی الزامات اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی
- ۱۰۹ ۳-۳-۱-۳- پرسشنامه‌ی نتایج اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی
- ۱۰۹ ۳-۳-۱-۲- مطالعه‌ی بیانیه‌ی مأموریت و ارزشهای سازمانی

- ۳-۳-۱-۳-۳- تدوین پرسشنامه‌ی عوامل استراتژیک برونی و درونی
- ۱۰۹ موثر بر عملکرد سازمان
- ۳-۳-۱-۴- تعیین جایگاه استراتژیک سازمان بر روی جدول SWOT
- ۱۱۲ ۳-۴- ابزار اندازه‌گیری و ویژگی‌های آن
- ۳-۶- آزمون‌های آماری

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها، بررسی فرضیات

- ۱۲۰ **و یافته‌های تحقیق**
- ۴-۱-۱- آمار توصیفی
- ۴-۱-۱-۱- سطح تحصیلات
- ۴-۱-۲- نوع استخدام
- ۴-۱-۳- پست سازمانی
- ۴-۱-۴- سابقه‌ی کاری
- ۴-۲- بررسی فرضیات تحقیق
- ۴-۲-۱- بررسی فرضیه‌ی اول تحقیق
- ۴-۲-۲- بررسی فرضیه‌ی دوم تحقیق
- ۴-۲-۲-۱- بررسی معنی‌داری فرضیه‌ی دوم
- ۴-۲-۲-۲- بررسی میزان تأثیر تفکر استراتژیک بر الزامات
- ۱۲۶ اجرای سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی
- ۴-۲-۳- بررسی فرضیه‌ی سوم تحقیق
- ۴-۲-۳-۱- بررسی معنی‌داری فرضیه‌ی سوم
- ۴-۲-۳-۲- بررسی میزان تأثیر تفکر استراتژیک بر نتایج
- ۱۲۸ اجرای سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی
- ۴-۲-۴- جمع‌بندی نتایج حاصله از تحلیل و آزمون فرضیات تحقیق

۱۳۰	۳-۴- پاسخ به سئوالات تحقیق
۱۳۰	۴-۳-۱- سؤال اول تحقیق
۱۳۰	۴-۳-۲- سؤال دوم تحقیق
۱۳۰	۴-۳-۲-۱- بیانیه‌ی مأموریت
۱۳۰	۴-۳-۲-۲- جایگاه استراتژیک سازمان در جدول SWOT
۱۳۳	۴-۳-۳- سؤال سوم تحقیق
۱۳۴	۴-۴- اولویت‌بندی الزامات استراتژیک با آزمون فریدمن

۱۳۶ فصل پنجم - نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۱۳۶	۵-۱- نتیجه‌گیری
۱۳۷	۵-۲- پیشنهادات تحقیق
۱۳۹	۵-۳- پیشنهاداتی برای تحقیقات آینده

۱۴۲ فهرست منابع

۱۴۲	منابع فارسی
۱۵۱	منابع خارجی

۱۵۷ ضمائم و پیوستها

فصل اول: کلیات طرح تحقیق

۱-۱- مقدمه:

پس از پایان جنگ تحمیلی و آغاز اولین برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، خصوصی‌سازی^۱ به عنوان یکی از اجزای مهم سیاست‌های اقتصادی کشور مطرح شده و اولین مجوز قانونی نسبت به محدود شدن میزان دخالت دولت در اقتصاد و مشارکت بخش خصوصی در فعالیتهای اقتصادی به تصویب رسید. خصوصی‌سازی با هدف ارتقاء کارایی فعالیتها، تخصیص منابع، گسترش مشارکتهای مردمی در بخشهای مختلف تولیدی و تجاری، از جمله سیاست‌های برنامه‌های توسعه است. خصوصی‌سازی رویکرد مجددی به سیستم بازار جهت جبران پیامدهای ناشی از دخالت بیش از اندازه‌ی دولت در فعالیت‌های اقتصادی است که بدون تردید اگر با مطالعه درست و زیربنایی همراه نباشد، مشکلات پدید آمده توسط آن بیش از مزایایی خواهد بود که با خود به ارمغان خواهد آورد.

به منظور برخورد اصولی با یک تحول کلان اقتصادی مانند خصوصی‌سازی، حصول بهترین نتیجه از آن و حداقل نمودن پیامدهای ناشی از تهدیدهای محیطی و مشکلات فرآیندی، بدون شک ناچار به اتخاذ نگاهی استراتژیک به این مبحث می‌باشیم و پیچیدگی و ظرافت در تصمیم‌سازیها، مدیریت استراتژیک را ضروری می‌نماید. بدون تردید از منابع مهم مورد وثوق عموم صاحب‌نظران در این مسیر، نص صریح قانون اساسی، برنامه‌های پنج‌ساله‌ی توسعه‌ای و چشم‌انداز بیست‌ساله‌ی نظام جمهوری اسلامی ایران در افق سال ۱۴۰۴ هجری شمسی است که همگی مدیران و مجریان ملزم به رعایت مفاد آنها می‌باشند. علاوه بر این، رهنمودهای رهبر معظم انقلاب در خصوص سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی، که عامل اصلی توجه ویژه به عمق مفاهیم این اصل گردیده است، از منابع با اهمیت مورد استناد در برنامه‌ی تحول اقتصادی ایران اسلامی است.

^۱ - Privatization

یکی از بهترین رویکردهایی که می‌تواند موجبات توفیق برنامه‌ی کلان اصلاحات را در میان تغییرات و تحولات داخلی و جهانی فراهم سازد، در نظر داشتن الزامات استراتژیک متناسب با برنامه‌های توسعه‌ای تدوین شده در سازمان خصوصی‌سازی به عنوان متولی امر واگذاریها در در نظام جمهوری اسلامی ایران می‌باشد تا انشاءالله موجب افزایش کارایی اقتصادی، توسعه‌ی عدالت‌محور، هم‌افزایی بیشتر در واگذاریها، توانمندسازی بخش خصوصی و ایجاد فضای رقابتی سالم در کشور گردد..

۱-۲- تعریف مسأله و بیان سئوالات تحقیق:

هم‌اکنون روند جهانی‌شدن و تحولات گسترده‌ی مترتب بر آن، توسعه‌ی بخش خصوصی را به یک اولویت جدی برای کشور بدل ساخته است. به‌گونه‌ای که رسیدن به توسعه‌ی همه‌جانبه را تنها در سایه‌ی بخش خصوصی کارآمد و توانمند امکان‌پذیر ساخته است. عنایت به این واقعیت که وجود دولتی با بدنه‌ی بزرگ و با حوزه‌ی تصدی‌گری وسیع، عامل اصلی کسری بودجه، تورم، ایجاد اختلال در تخصیص بهینه‌ی منابع و تضعیف توان رقابتی کشور در عرصه‌های بین‌المللی می‌باشد، موجبات احساس نیاز به آزادسازی اقتصادی و توسعه‌ی بخش خصوصی را فراهم آورده است. در ایران علیرغم تصریح اصل ۴۴ قانون اساسی در خصوص وجود سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی در اقتصاد، همواره این بخش دولتی بوده که با نیروی برتر و غیر قابل قیاسی با دو بخش دیگر، به فعالیت خود ادامه داده و دو بخش دیگر در سایه‌ی قدرت بلامنازع آن قرار گرفته‌اند. بدنه‌ی بزرگ دولت به مرور تبدیل به یک مشکل برای اقتصاد ایران گشته و این توافق را در صاحب‌نظران به وجود آورد که برای چابک‌سازی و پویا نمودن اقتصاد، چاره‌ای جز سپردن بسیاری از وظایف دولت به دو بخش دیگر نمی‌باشد که این نیز خود مستلزم توجه بیش از پیش به دو بخش خصوصی و تعاونی و فراهم آوردن الزامات مورد نیاز برای ادامه‌ی حیات واقعی و جدی آنها در اقتصاد کشور است. بدون شک بخش خصوصی توانمند، راه حل نهایی توسعه‌ی اقتصادی کشور در بلندمدت بوده و توسعه‌ی این بخش، زمینه‌ی تحقق اهداف مهمی چون سرعت یافتن روند رونق اقتصادی و توسعه‌ی کشور،

برقراری عدالت اجتماعی، فقرزدایی و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز بیست‌ساله‌ی نظام را فراهم می‌نماید. در این صورت است که دولت می‌تواند با سپردن وظایف مختلف خود به مردم، با فراغ‌بال بیشتری به وظیفه‌ی اصلی خود که همانا قانونگذاری و نظارت بر مناسبات اقتصادی است پرداخته و سیاستگذار باصلاحیت ایران اسلامی آباد باشد.

پس از ابلاغیه‌ی رهبر معظم انقلاب درباره‌ی سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، روح تازه‌ای به برنامه‌ی توسعه اقتصادی ایران دمیده شد. اعطای مجوز واگذاری بسیاری از بنگاه‌های بزرگ دولتی و صنایع مادر در راستای سیاست کلان آزادسازی اقتصادی و نیز نقش سازمان خصوصی‌سازی به عنوان متولی اجرای واگذاریها جدی‌تر شد. با توجه به ضرورت وجود باور استراتژیک در مدیریت سازمان و رعایت الزامات راهبردی خصوصی‌سازی، به نظر می‌رسد بررسی این موارد برای سازمانی که وظیفه‌ی خطیر اینچنینی بر عهده‌ی آن نهاده شده است و نیز بررسی برنامه‌ی استراتژیک مدون سازمان از ضرورت‌های اجتناب‌ناپذیر در شناسایی میزان توفیق سازمان خصوصی‌سازی بوده و جستجوی راهبردها و روشهایی به منظور رسیدن به اهداف کلان اقتصادی را تسهیل می‌سازد. در این میان سئوالاتی مطرح می‌گردد که از آن جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱- میزان آگاهی، باور و تفکر استراتژیک مدیران به اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی تا چه حد است؟

۲- جایگاه استراتژیک سازمان خصوصی‌سازی با توجه به جدول SWOT چیست؟

۳- الزامات استراتژیک سازمان خصوصی‌سازی در اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی کدامند؟

۱-۳- سابقه و ضرورت انجام تحقیق:

در مطالعات انجام شده در کشورهای مختلف و مشاهده‌ی تجارب دیگر دولتها، درمی‌یابیم که خصوصی‌سازی نتایج بسیار متنوعی داشته است و مسأله‌ای است که عوامل بسیار متنوعی در آن دخیل بوده و به مسائلی نظیر شرایط سیاسی داخلی و خارجی کشور، مسائل اقتصادی، اجتماعی و

فرهنگی عدیده‌ای وابسته است. با عنایت به این مطلب روشن می‌گردد که علاوه بر مطالعه‌ی تجربیات دیگر کشورها، نیاز به بررسی شرایط حاکم بر اقتصاد کشور نیز ضرورت دارد. زیرا هر کشوری دارای شرایط خاص خود بوده و برای ایجاد یک تغییر زیر بنایی اقتصادی، به هیچ عنوان نمی‌توان با به کار بستن نسخه‌ی مورد استفاده در کشورهای دیگر، به راه‌حل کارآمد همه‌جانبه‌نگری دست یافت. در این جاست که مطالعه‌ی استراتژیک این امر مهم، ضرورتی انکارناپذیر می‌یابد.

اصولاً وجود نگرش و تفکر استراتژیک در مدیران و سیاستگذاران هر مجموعه‌ی هدفمند، موجبات هدفگذاری صحیح، ایجاد انگیزه‌ی بالا و اتخاذ بهترین راهبردها به منظور نیل به اهداف آن مجموعه را فراهم می‌آورد. وجود باور درونی در مدیران و تصمیم‌سازان هر مجموعه، اتخاذ چشم‌انداز مناسب، مأموریت و اهداف تبیین‌شده و برنامه‌های مدون، از آگاهی و صلاحیت مدیریت آن نظام خبر داده و امیدواری را برای حصول به نتیجه‌ی مطلوب افزایش می‌دهد. بدیهی است این واقعیت در مورد سازمان خصوصی‌سازی با این حوزه‌ی عملکرد و تأثیرگذاری گسترده، شکل جدی‌تری به خود می‌گیرد و نقش مدیریت استراتژیک در حداقل‌سازی پیامدهای منفی و نیل به اهداف بلند آن را ضروری می‌سازد. در این پژوهش، تلاش می‌گردد تا ضمن شناسایی موارد مهم انجام شده در فرآیند تدوین استراتژی سازمان و مطالعه‌ی آنها، نقاط قوت و ضعف آنها شناسایی شده و در صورت لزوم، تأثیر مثبتی هرچند اندک در روند اصلاح آن گذاشته شود. به این منظور باید چشم‌انداز، بیانیه‌ی مأموریت و عوامل داخلی و خارجی مؤثر بر سازمان خصوصی‌سازی به دقت مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت، حتی‌الامکان راهکار جامعی متناسب با این عوامل ارائه داد.

۱-۴- فرضیه‌های تحقیق:

به منظور بررسی عمیق‌تر عوامل گوناگونی که در مورد الزامات استراتژیک سازمان خصوصی‌سازی مطرح می‌باشند، فرضیه‌های ذیل در این تحقیق ارائه می‌گردند. هریک از این فرضیات، از طریق پرسشنامه‌های مرتبط مورد بررسی قرار می‌گیرند:

۱- بر اساس نظر خبرگان، باور و تفکر استراتژیک در سازمان خصوصی سازی در حد قابل قبولی وجود دارد.

۲- بر اساس نظر خبرگان، بین تفکر استراتژیک مدیران و الزامات اجرای سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی رابطه‌ی معنی داری وجود دارد.

۳- بر اساس نظر خبرگان، بین تفکر استراتژیک مدیران و اجرای درست سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی رابطه‌ی معنی داری وجود دارد.

۱-۵- اهداف تحقیق:

اهدافی که این تحقیق به دنبال آن است، با محوریت الزامات استراتژیک اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی در سازمان خصوصی سازی مطرح می‌باشند که علاوه بر هدف اصلی، میزان باور استراتژیک در سازمان و همچنین تشخیص جایگاه استراتژیک آن نیز از اهداف ثانویه این تحقیق است که کلیه‌ی این اهداف، در صورت امکان موجبات بسترسازی مناسب برای پایبندی به الزامات استراتژیک را فراهم سازد. لذا اهداف این پژوهش به صورت ذیل قابل دسته‌بندی می‌باشند:

۱- بررسی الزامات استراتژیک اجرای خصوصی سازی در ایران

۲- بررسی تفکر و باور مدیران سازمان خصوصی سازی به سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی

۳- بررسی جایگاه استراتژیک سازمان خصوصی سازی در تحلیل SWOT

۱-۶- کاربردهای تحقیق:

۱- ایجاد نگاه استراتژیک در مدیران خصوصی سازی

۲- انجام خصوصی سازی شرکتها با استناد به الزامات استراتژیک

۳- اجرای سیاستهای اصل ۴۴ قانون اساسی با نگرش استراتژیک

۴- مبنا قرار گرفتن نگرش استراتژیک در فروش شرکتهای دولتی

۷-۱- استفاده‌کنندگان از نتیجه‌ی تحقیق:

- ۱- سازمان خصوصی‌سازی
- ۲- دانشگاهها و موسسات تحقیقاتی
- ۳- مراکز مطالعات استراتژیک سازمانها
- ۴- تمامی دستگاههای اقتصادی کشور

۸-۱- روش انجام تحقیق:

روش انجام تحقیق، توصیفی پیمایشی، تحلیلی و همبستگی است. تحقیق توصیفی شامل مجموعه‌ی روشهایی است که هدف آنها توصیف نمودن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است. اجرای تحقیق توصیفی می‌تواند صرفاً برای شناخت بیشتر شرایط موجود یا یاری رساندن به فرآیند تصمیم‌گیری باشد. بدین منظور در این تحقیق از پیمایش برای بررسی ویژگیهای جامعه‌ی آماری استفاده شده است. روش تحقیق تحلیلی نیز از روشهای تحقیق توصیفی است که به منظور توصیف عینی و کیفی محتوای مفاهیم به صورت نظام‌دار انجام می‌شود که قلمرو آن را متنهای مکتوب، شفاهی و تصویری درباره موضوعی خاص تشکیل می‌دهد. تحقیق همبستگی که خود زیر مجموعه تحقیقات توصیفی است با این هدف انجام می‌شود که رابطه میان متغیرها را نشان دهد.

۹-۱- روش و ابزار گردآوری اطلاعات تحقیق:

در گردآوری اطلاعات، از هر دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. با توجه به مطالعات و تجارب انجام‌شده در کشورهای دیگر، مطالعات کتابخانه‌ای علیرغم وجود محدودیتهایی در دستیابی به اطلاعات مفید انجام شده است. ابزار گردآوری اطلاعات، کتب و گزارشات رسمی منتشره، مقالات و مجلات، اسناد دولتی، آمارنامه‌ها، فایل‌های رایانه‌ای و شبکه‌ی جهانی اینترنت می‌باشند. مطالعات میدانی تحقیق حاضر نیز با مراجعه به سازمان خصوصی‌سازی و ارائه‌ی پرسشنامه به صاحب‌نظران امر، صورت پذیرفته است.

۱-۱۰- قلمرو تحقیق:

تحقیق حاضر از نظر موضوعی در چهارچوب مسائل مربوط به خصوصی سازی و بررسی استراتژیک آن و الزامات ضروری مرتبط که باید در آن در نظر گرفته شوند قرار دارد. از نظر مکانی محدوده‌ی عمل، سازمان خصوصی جمهوری اسلامی ایران به عنوان متولی رسمی واگذاری می‌باشد.

۱-۱۱- جامعه‌ی آماری و تعداد نمونه:

جامعه‌ی آماری مورد بحث در تحقیق حاضر، کلیه‌ی نخبگان مرتبط با امر خصوصی سازی شاغل در سازمان خصوصی سازی جمهوری اسلامی ایران از رده‌ی کارشناس تا عالیترین رده‌ی سازمانی می‌باشد که تعداد فوق به ۵۰ نفر بالغ می‌گردد که از این تعداد، افرادی که تمایل به همکاری نشان داده‌اند ۴۵ نفر می‌باشد. بدین ترتیب نخبگان یا صاحب نظران خصوصی سازی که جامعه‌ی آماری تحقیق حاضر را تشکیل می‌دهند به صورت ذیل تعریف می‌گردند:

نخبگان یا صاحب نظران:

نخبگان یا صاحب نظران خصوصی سازی شامل کلیه‌ی کارشناسان، مسئولین، مدیران، معاونین و مشاورین مدیریت ارشد می‌باشند.

۱-۱۲- روش نمونه‌گیری:

به منظور بررسی دقیق نظرات خبرگان در قلمرو یاد شده، کلیه‌ی افراد جامعه مورد پوشش قرار گرفته‌اند. لذا در جامعه‌ی فوق، هیچ گونه نمونه‌گیری آماری انجام نشده و کلیه‌ی جامعه‌ی مورد بررسی شامل ۴۵ نفر صاحب نظر مورد سرشماری قرار گرفته‌اند.

۱-۱۳- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس روشهای آماری توصیفی و استنباطی انجام گرفت. در سطح توصیفی با استفاده از مشخصه‌های آماری مانند فراوانی، درصد، میانگین و نمودارهای ستونی و

دایره‌ای، به تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته شد و در سطح استنباطی نیز متناسب با سطح سنجش داده‌ها و مفروضات اساسی مطرح شده در آزمون‌ها، از آزمون کای دو و آزمون فریدمن استفاده شد و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

۱-۱۴- چارچوب نظری تحقیق:

چارچوب نظری تحقیق، یک الگوی مفهومی است مبتنی بر روابط تئوریک میان شماری از عواملی که در مورد مسأله‌ی پژوهش با اهمیت تشخیص داده شده‌اند و به‌طور کلی از پیوندهای درونی میان متغیرهایی که سرانجام در پویایی موقعیت مورد بررسی نقش دارند، گفتگو می‌کند.

"۱- متغیر مستقل: به متغیری گفته می‌شود که از طریق آن، متغیر وابسته تبیین یا پیش‌بینی می‌شود. متغیر مستقل یک ویژگی از محیط فیزیکی یا اجتماعی است که بعد از انتخاب شدن توسط محقق، دخالت داده شده یا دستکاری می‌شود و مقادیری را می‌پذیرد تا تأثیرش بر روی متغیر دیگر (متغیر وابسته) مشاهده شود.

۲- متغیر وابسته: متغیری است که تغییرات آن تحت تأثیر متغیر مستقل قرار می‌گیرد". [بازرگان، سرمد، حجازی، ۱۳۸۵، ص ۴۴]

در تحقیق حاضر، متغیر مستقل، تفکر استراتژیک می‌باشد و متغیرهای وابسته نیز در فرضیه‌های تحقیق عبارتند از:

۱- الزامات اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی

۲- نتایج اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی

فصل دوم: بررسی ادبیات موضوع

۱-۲- تعاریف و مباحث کلی:

۱-۱-۲- تاریخچه‌ی استراتژی^۱:

کلمه‌ی راهبرد یا استراتژی، در واقع برگرفته از لغت یونانی Strategia به مفهوم هنر جنگ می‌باشد. اما به کار بستن آن، متعلق به مشرق زمین است و یکی از نمونه‌های بارز آن نبرد ترموپیل بین ایران باستان و یونانیان است که با پیروزی ایرانیان خاتمه یافت. در تاریخ دین مبین اسلام نیز حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی (ص) و مولی‌الموحدین، علی (ع) از استراتژیست‌های بزرگ به شمار می‌آیند و جملات زیر نیز نشان‌دهنده‌ی دیدگاه‌های برجسته‌ی این دو بزرگوار از استراتژی می‌باشد:

"گاهی نسیم‌های رحمتی از جانب پروردگار شما می‌وزد، آگاه باشید که از آن استفاده نمایند" [علامه مجلسی، بحارالانوار، ج ۶۸، ص ۲۲۱]

"فرصتها چون ابر می‌گذرند، پس فرصت‌های نیک را غنیمت شمارید" [نهج‌البلاغه، حکمت

[۲۱]

پس از سون تسو فیلسوف شرقی، معروف به پدر استراتژی، بنیانگذار استراتژی در غرب، کارل فون کلاؤزویتس است که استراتژی را هنر کاربرد نیرو برای دستیابی به اهداف جنگ تعریف می‌کند:

"برداشت کلاؤزویتس از استراتژی که بین وسیله و هدف جنگ، رابطه‌ی عقلایی برقرار می‌کند، در این گفته‌ی مشهور که جنگ چیزی جز ادامه‌ی سیاست نیست منعکس است. در واقع استراتژی در زمان کلاؤزویتس به عنوان ابزار مهمی در سیاست و همچنین امنیت ملی شناخته شد." [پهلوانیان، ص ۱۵]

هنری مینتزرگ استراتژی را مشتمل بر "طرح و نقشه، صف‌آرایی، الگو، موضع و دیدگاه" می‌داند. [همان] و جک ولش، مدیر جنرال الکتریک که اولین شرکت مجری مطالعات استراتژیک

^۱ - Strategy